

**4400 sayılı (DÜZƏLİŞ EDİLMİŞ) RAZILAŞDIRILMIŞ
PROSEDURLAR ÜZRƏ TAPŞIRIQLAR" ƏLAQƏLİ XİDMƏTLƏR
ÜZRƏ BEYNƏLXALQ STANDARTIN**

ŞƏRHİ

(Standart 1 yanvar 2022-ci il tarixindən tez olmayaraq razılaşdırılan
prosedurlar üzrə tapşırıqlar üçün etibarlıdır)

MÜNDƏRİCAT

Paraqraf

Bu ƏXBS-in əhatə dairəsi.....	A1–A8
Qüvvəyə minmə tarixi.....	A9
Anlayışlar	A10–A13
Müvafiq etik normalar.....	A14–A20
Peşəkar mühakimə	A21–A23
Tapşırıq səviyyəsində keyfiyyətə nəzarət.....	A24–A27
Tapşırığın qəbulu və davamlılığı.....	A28–A38
Tapşırığın şərtlərinin razılaşdırılması.....	A39–A44
Razılaşdırılmış prosedurların yerinə yetirilməsi.....	A-45
Mütəxəssis-praktikin ekspertinin işindən istifadə.....	A46–A50
Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabat.....	A51–A58
Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın digər tapşırıqla birlikdə yerinə yetirilməsi.....	A59
Sənədləşdirilmə	A60

Standartın paraqrafına istinad	Standartın maddəsi	Şərhlər	Qeyd
-2	Bu ƏXBS-in əhatə dairəsi	<p>Bu Əlaqəli Xidmətlər üzrə Beynəlxalq Standart (ƏXBS) aşağıdakıları müəyyən edir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığı yerinə yetirmək üçün işə cəlb edildikdə mütəxəssis-praktikin məsuliyyətlərini; habelə • Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatın formasını və məzmununu. <p>Bu ƏXBS tapşırıqların maliyyə və ya qeyri-maliyyə xarakterli yoxlama predmetləri ilə bağlı razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqların yerinə yetirilməsinə tətbiq edilir. (İst: Paraq. A1–A2)</p> <p>A2. Yerinə yetirilən razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın aid olduğu maliyyə və qeyri-maliyyə predmetlərinin nümunələrinə aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aşağıdakılar ilə əlaqəli maliyyə predmetləri: <ul style="list-style-type: none"> ○ Müəssisənin maliyyə hesabatları və ya əməliyyatların xüsusi növləri, hesab qalıqları və ya maliyyə hesabatlarında açıqlamalar. ○ Maliyyələşdirmə proqramından tələb olunan xərclərin uyğunluğu. ○ Gəlirlərin faizi əsasında müəyyən edilən qonorar, icarə və ya françayzinq haqlarının müəyyən edilməsi üçün gəlirlər. ○ Tənzimləyici orqanlar üçün kapitalın yetərlilik əmsalları. • Aşağıdakılar ilə əlaqəli qeyri-maliyyə predmetləri: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mülki aviasiya orqanına bildirilən sərnişin sayı. ○ Barəsində məlumatlar tənzimləyici orqana verilməmiş saxta və ya qüsurlu malların məhv edilməsinin müşahidə edilməsi. ○ Barəsində məlumatlar tənzimləyici 	

		<p>orqana verilən lotereya tirajları üçün məlumat toplama prosesləri.</p> <ul style="list-style-type: none"> o Barəsində tənzimləyici orqana məlumat verilmiş istixana qazı emissiyalarının həcmi. <p>Yuxarıdakı siyahı tam deyil. Kənar hesabatlarla dair yeni tələblər yarandıqca əlavə predmet növləri yarana bilər.</p>	
	1 sayılı BKNS ilə əlaqəli	<p>Keyfiyyət nəzarət sistemləri, strategiyaları və prosedurları şirkətin məsuliyyətidir. 1 sayılı BKNS, şirkətin razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqlarına münasibətdə peşəkar mühasiblərin şirkətlərinə şamil olunur. Bu ƏXBS-in ayrı-ayrı razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqlar səviyyəsində keyfiyyət nəzarətlə bağlı müddəaları şirkətin 1 sayılı BKNS-ə və ya ən azı onu qədər sərt olan tələblərə riayət etməsinə əsasən tərtib edilmişdir. (İst: Paraq. A3–A8)</p>	
-7	Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq	<p>A4. 1 sayılı BKNS-ə əsasən, aşağıdakılara dair ağılabatan əminliyi təmin etmək üçün şirkətin keyfiyyət nəzarət sistemini yaratmaq və saxlamaq öhdəliyi var:</p> <p>(a) Şirkət və onun işçiləri peşə standartlarına və qüvvədə olan qanuni və qaydaların tələblərinə riayət edir; habelə</p> <p>(b) Şirkət və ya tapşırıq üzrə tərəfdaşlar tərəfindən verilən hesabatlar şəraitə uyğundur.²</p> <p>A5. Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqlar ilə bağlı 1 sayılı BKNS-i qəbul etməmiş yurisdiksiyada bu cür tapşırıqları yerinə yetirən şirkətlərdə keyfiyyət nəzarət üçün tələblər müəyyən edilə bilər. Tapşırıq səviyyəsində keyfiyyət nəzarətlə bağlı bu BKNS-in müddəaları qəbul edilmiş keyfiyyət nəzarət tələblərinin ən azı 1 sayılı BKNS-dəki tələblər qədər sərt olmasına əsaslanır. Bu, həmin tələblər şirkətin 1 aşağıdakı elementlərindən birini müəyyən edən strategiya və</p>	

¹ 1 sayılı "Maliyyə hesabatlarının auditini və təhlilini, habelə digər təsdiqləmə və əlaqəli xidmətlər üzrə tapşırıqları yerinə yetirən şirkətlərdə keyfiyyət nəzarət" Beynəlxalq Keyfiyyət Nəzarət Standartı (BKNS)

² 1 sayılı BKNS, 11-ci paragraf

		<p>prosedurları özündə əks etdirən keyfiyyət nəzarət sistemini yaratmaq üçün öhdəlik də daxil olmaqla 1 sayılı BKNS-in məqsədlərinə nail olmaq üçün öhdəliklər qoyduğu zaman əldə edilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Şirkət daxilində keyfiyyət üzrə rəhbərliyin öhdəlikləri; • Müvafiq etik normalar; • Müştəri və xüsusi tapşırıqların qəbulu və davamlılığı; • İnsan resursları; • Tapşırığın yerinə yetirilməsi; habelə • Monitoring. <p>A6. Şirkətin keyfiyyət nəzarət sistemi kontekstində tapşırıq qrupları tapşırığa şamil olunan keyfiyyət nəzarət prosedurlarını həyata keçirmək üçün məsuliyyət daşıyırlar.</p> <p>A7. Şirkət və ya digər tərəflərin təqdim etdiyi məlumatda başqa hal nəzərdə tutulmadıqda, tapşırıq qrupu şirkətin keyfiyyət nəzarət sistemində etibar etmək hüququna malikdir. Məsələn, tapşırıq qrupu aşağıdakılar ilə bağlı şirkətin keyfiyyət nəzarət sistemində etibar edə bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heyətin işə qəbulu və rəsmi təlim keçirilməsi vasitəsilə səriştəliliyi. • Qəbul və davamlıq sistemləri vasitəsilə müştərilərlə əlaqənin saxlanması. • Monitoring prosesi vasitəsilə qanun və qaydaların tələblərinə riayət edilməsi. <p>• Şirkətin keyfiyyət nəzarət sistemində aşkar edilmiş razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığa təsir göstərə bilən çatışmazlıqları nəzərə aldıqda, həmin razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın kontekstində tapşırıq üzrə tərəfdaşın yetərli hesab etdiyi vəziyyəti düzəltmək üçün şirkət tərəfindən görülən tədbirləri nəzərdən keçirə bilər.</p> <p>A8. Şirkətin keyfiyyət nəzarət sistemindəki çatışmazlıq mütləq razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın peşə standartlarına və qüvvədə olan qanun və qaydaların tələblərinə uyğun yerinə yetirilmədiyini və ya razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatin uyğun olmadığını göstərmir.</p>	
8-10	Bu ƏXBS-in tətbiq		

	sahəsi	<p>Bu ƏXBS, onun tələblərinin müəyyən edildiyi konteksti təmin edən ƏXBS-ə riayət etmək ilə bağlı mütəxəssis-praktikin məqsədlərini ehtiva edir. Məqsədlər razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqda nəyin yerinə yetirilməli olduğunu başa düşməkdə mütəxəssis-praktikə kömək etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.</p>	
11	Qüvvəyə minmə tarixi	<p>Bu ƏXBS, tapşırığın şərtləri 1 yanvar 2022-ci il tarixindən tez olmayaraq razılaşdırılan prosedurlar üzrə tapşırıqlar üçün qüvvədədir. (İst: Paraq. A9)</p> <p>A9. Bir neçə ili əhatə edən tapşırıq şərtləri üçün mütəxəssis-praktiklər razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqların qüvvəyə minmə tarixindən tez olmayaraq bu ƏXBS-ə uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tapşırıq şərtlərini yeniləmək istəyə bilərlər.</p>	
12	Məqsədlər	<p>Bu ƏXBS-ə uyğun olaraq razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqda mütəxəssis-praktikin məqsədləri aşağıdakılardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerinə yetiriləcək prosedurları tapşırıq verən tərəflə razılaşdırmaq; • Razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirmək; habelə Yerinə yetirilmiş prosedurlar və əlaqəli nəticələr haqqında bu ƏXBS-in tələblərinə uyğun olaraq məlumat vermək. 	
13	Anlayışlar	<p>1. Bu ƏXBS-in məqsədləri üçün aşağıdakı terminlər aşağıda verilmiş mənaları ifadə edir:</p> <p>(a) Razılaşdırılmış prosedurlar (Agreed-upon procedures) – Mütəxəssis-praktik ilə tapşırıq verən tərəfin (və müvafiq halda, digər tərəflərin) razılaşdırdığı prosedurlar. (İst: Paraq. A10)^{5 of 27}</p> <p>(b) Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq (Agreed-upon procedures engagement) –</p>	

Mütəxəssis-praktikin və tapşırıq verən tərəfin (və müvafiq hallarda, digər tərəflərin) razılaşdıqları prosedurları yerinə yetirmək, habelə razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatda yerinə yetirilmiş prosedurlar və əlaqəli nəticələr haqqında məlumat vermək üçün mütəxəssis-praktikin cəlb olunduğu tapşırıq. (İst: Paraq. A10)

(c) Tapşırıq üzrə tərəfdaş (Engagement partner) – Şirkətdə tapşırığa və onun yerinə yetirilməsinə, şirkətin adından təqdim edilən razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatda görə məsuliyyət daşıyan və zəruri hallarda peşəkar, hüquqi və ya tənzimləyici orqan tərəfindən verilmiş müvafiq səlahiyyətə malik tərəfdaş və ya digər şəxs.

(d) Tapşırıq verən tərəf (Engaging party) – Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığı yerinə yetirmək üçün mütəxəssis-praktiki işə cəlb edən tərəf(lər). (İst: Paraq. A11)

(e) Tapşırıq qrupu (Engagement team) – Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığı yerinə yetirən bütün tərəfdaşlar və şəxsi heyət, habelə şirkət və ya şəbəkənin şirkəti tərəfindən işə cəlb edilən tapşırıq üzrə prosedurları yerinə yetirən şəxslər. Bura şirkət və ya şəbəkənin şirkəti tərəfindən işə cəlb edilən mütəxəssis-praktikin kənar eksperti daxil deyil.

(f) Nəticələr (Findings) – Nəticələr yerinə yetirilən razılaşdırılmış prosedurların faktiki nəticələridir. Nəticələr obyektiv şəkildə yoxlanıla bilər. Bu ƏXBS-dəki nəticələrə istinadlar istənilən formada rəy və ya nəticələri, eləcə də mütəxəssis-praktikin verə biləcəyi tövsiyələri istisna edir. (İst: Paraq. A12–A13)

(g) Nəzərdə tutulan istifadəçilər (Intended users) – Mütəxəssis-praktikin razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatı istifadə edəcəklərini nəzərdə tutduğu şəxs(lər) və ya təşkilat(lar), yaxud qrup(lar). Bəzi hallarda, razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatın ünvanlanmadığı nəzərdə tutulan istifadəçilər ola bilər. (İst:

Paraq. A10)

(h) Mütəxəssis-praktik (Practitioner) – Tapşırığı yerinə yetirən şəxs(lər) (adətən tapşırıq üzrə tərəfdaş və ya tapşırıq qrupunun yaxud müvafiq hallarda şirkətin digər üzvləri). Bu ƏXBS-də bir mənalı olaraq tələbin və ya vəzifənin tapşırıq üzrə tərəfdaş tərəfindən yerinə yetiriləcəyi nəzərdə tutulduğu hallarda “mütəxəssis-praktik” termini əvəzinə “tapşırıq üzrə tərəfdaş” termini istifadə edilir

(i) Mütəxəssis-praktikin eksperti (Practitioner’s expert) – Təsdiqləmə və əlaqəli xidmətlərdən fərqli sahədə səriştəsi olan, onun bu sahədə işi mütəxəssis-praktikə razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq üçün öz vəzifələrini həyata keçirməkdə kömək etmək üçün istifadə edilən şəxs və ya təşkilat. Mütəxəssis-praktikin eksperti mütəxəssis-praktikin daxili eksperti (mütəxəssis-praktikin şirkətində və ya şəbəkənin şirkətində tərəfdaş və ya işçi heyəti, o cümlədən müvəqqəti işçi heyəti olan) və ya mütəxəssis-praktikin kənar eksperti ola bilər

(j) Peşəkar mühakimə (Professional judgment) – Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın yerinə yetirilməsi şəraitinə uyğun fəaliyyət qaydaları haqqında əsaslandırılmış qərarlar qəbul edərkən audit, bu ƏXBS və müvafiq etik normalar çərçivəsində müvafiq təlim, bilik və təcrübənin tətbiq olunması

(k) Müvafiq etik normalar (Relevant ethical requirements) – Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqları yerinə yetirərkən tapşırıq qrupunun riayət etməli olduğu etik normalar. Bir qayda olaraq bu normalar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının (IESBA) “*Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsi*” (o cümlədən Beynəlxalq Müstəqillik Standartları (IESBA Məcəlləsi) ilə daha sərt olan milli tələbləri ehtiva edir.

(l) Məsul tərəf (Responsible party) -

		Razılaşdırılmış prosedurların yerinə yetirildiyi predmetə cavabdeh olan tərəf(lər).	
14	Tələblər Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın bu ƏXBS-ə uyğun olaraq yerinə yetirilməsi	Bu ƏXBS-in məqsədlərini başa düşmək və tələblərini düzgün tətbiq etmək üçün onun bütün mətnini, o cümlədən onun tətbiqi və digər izahedici materialları başa düşməlidir.	
15-16	<i>Müvafiq tələblərə riayət etmə</i>	Konkret tələbin razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığa aidiyyəti olmadıqda, məsələn, tələbin əhatə etdiyi hallar tapşırıqda mövcud olmadıqda, mütəxəssis-praktik bu ƏXBS-in hər bir tələbinə riayət etməlidir. Mütəxəssis-praktik, razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığa aid olan bu ƏXBS-in bütün tələblərinə riayət etmədiyi halda, o, bu ƏXBS-in tələblərin riayət etməsini bildirməməlidir.	
17	Müvafiq etik normalar	Mütəxəssis-praktik müvafiq etik normalara riayət etməlidir. (İst: Paraq. A14–A20) <i>Obyektivlik və müstəqillik</i> A14. Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığı yerinə yetirən mütəxəssis-praktikdən müvafiq etik normalara riayət etməsi tələb olunur. Müvafiq etik normalar bir qayda olaraq daha sərt olan milli tələblərlə birlikdə IESBA Məcəlləsini ehtiva edir. IESBA Məcəlləsi mütəxəssis-praktiklərdən obyektivlik də daxil olmaqla təməl prinsiplərə riayət etməyi tələb edir ki, bu da mütəxəssis-praktikdən qeyri-obyektivlik, maraqların toqquşması və ya kənar şəxslərin qeyri-qanuni təsiri səbəbindən öz peşəkar və ya işgüzar mühakimələrini şübhə altına qoymamağı tələb edir. Müvafiq olaraq, mütəxəssis-praktikə şamil olunan müvafiq etik normalar, ən azı, razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığı yerinə yetirərkən mütəxəssis-praktikdən obyektiv olmağı tələb edəcəkdir.	

		<p>A15. IESBA Məcəlləsində razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqlar üçün müstəqillik tələbləri yoxdur. Bununla belə, milli etika məcəllələri, qanunlar və ya qaydalar, digər peşə tələbləri və ya razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın predmeti ilə bağlı müqavilə, proqram və ya razılaşmanın şərtlərində müstəqilliyə aid tələblər müəyyən edilə bilər.</p> <p><i>Qanun və qaydalara riayət etməmə³</i></p> <p>A16. Qanun, qayda və ya müvafiq etik normalar:</p> <p>(a) Mütəxəssis-praktikdən aşkar edilmiş və ya ehtimal edilən qanun və qaydalara riayət etməmə halları barədə müəssisədən kənar müvafiq səlahiyyətli orqana məlumat verməsini tələb edə bilər.</p> <p>(b) Müəssisədən kənar müvafiq səlahiyyətli orqana hesabatvermənin mövcud şəraitdə uyğun ola biləcəyi öhdəlikləri müəyyən edə bilər.⁴</p> <p>A17. Aşkar edilmiş və ya ehtimal edilən qanun və qaydalara riayət etməmə halları barədə müəssisədən kənar müvafiq səlahiyyətli orqanlara hesabat vermək lazım ola bilər və ya mövcud şəraitdə məqsədəuyğun ola bilər:</p> <p>(a) Qanun, qaydalar və ya müvafiq etik normalara əsasən mütəxəssis-praktikin hesabat verməsi tələb oluna bilər;</p> <p>(b) Mütəxəssis-praktik müəyyən etmişdir ki, hesabatvermə müvafiq etik normalara uyğun olaraq aşkar edilmiş və ya ehtimal edilən riayət etməmə hallarına cavab vermək üçün məqsədəuyğun tədbirdir; yaxud</p> <p>(c) Qanun, qayda və ya müvafiq etik normalar mütəxəssis-praktikə bunu etmək hüququnu verir.</p> <p>A18. Mütəxəssis-praktikin razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın yerinə yetirilməsi</p>	
--	--	--	--

³ Müvafiq etik normalarda göstərilə bilər ki, qanunlara və qaydalara riayət edilməməsi saxtakarlığı əhatə edir. Bax: məsələn, IESBA Məcəlləsinin 360.5 A2 paragrafi.

⁴ Bax: məsələn, IESBA Məcəlləsinin R360.36 - 360.36A3 paragrafları.

		<p>üçün qanun və qaydalar haqqında zəruri olduqdan artıq anlayış səviyyəsinə malik olması nəzərdə tutulmur. Bununla belə, qanun, qayda və ya müvafiq etik normalara uyğun olaraq mütəxəssis-praktikin aşkar edilmiş və ya ehtimal edilən riayət etməmə hallarına cavab vermək üçün bilik, peşəkar mühakimə və təcrübə tətbiq etməsi nəzərdə tutula bilər. Hərəkətin faktiki riayət etməmə təşkil edib-etməməsi son nəticədə məhkəmə və ya digər müvafiq məhkəmə orqanı tərəfindən müəyyən ediləcək məsələdir.</p> <p>A19. Bəzi hallarda aşkar edilmiş və ya ehtimal edilən qanunlara və qaydalara riayət etməmə halları barədə müəssisədən kənar müvafiq səlahiyyətli orqanlara məlumatverməyə mütəxəssis-praktikin qanuna, qaydalara və ya müvafiq etik normalara əsasən məxfilik öhdəliyi mane ola bilər. Digər hallarda, aşkar edilmiş və ya ehtimal edilən riayət etməmə halları barədə müəssisədən kənar müvafiq səlahiyyətli orqana məlumatvermə müvafiq etik normalara əsasən məxfilik öhdəliyinin pozulması hesab edilməyəcəkdir.⁵</p> <p>A20. Mütəxəssis-praktik daxili konsultasiya (məsələn, şirkət və ya şəbəkənin şirkəti daxilində), hər hansı konkret hərəkətin həyata keçirilməsinin peşəkar və ya hüquqi nəticələrini başa düşmək üçün hüquqi məsləhət almağı və ya tənzimləyici və ya peşəkar orqanla məxfi olaraq məsləhət almağı (qanun və ya qaydalarla qadağan edilmədiyi və ya məxfilik öhdəliyini pozmadığı hallarda) nəzərdən keçirə bilər.⁶</p>	
18	Peşəkar mühakimə	Mütəxəssis-praktik tapşırıqın şərtlərini nəzərə almaqla razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqın qəbul edilməsində, həyata	

⁵ Bax: məsələn, IESBA Məcəlləsinin R114.1, 114.1 A1 və R360.37 paragrafları.

⁶ Bax: məsələn, IESBA Məcəlləsinin 360.39 A1 paragrafi.

keçirilməsində və hesabat verilməsində peşəkar mühakimə yürütməlidir. (İst: Paraq. A21–A23)

Peşəkar mühakimə (İst: Paraq. 18)

A21. Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq yerinə yetirilərkən müvafiq hallarda bu ƏXBS-in tələblərinin və müvafiq etik normaların tətbiq edilməsində, habelə fəaliyyət haqqında əsaslandırılmış qərarların qəbul edilməsində peşəkar mühakimə yürüdüür.

A22. Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığı qəbul edərkən, yerinə yetirərkən və haqqında hesabat verərkən peşəkar mühakimə yürüdüür, məsələn:

Tapşırıq qəbul edilərkən

- İcra ediləcək prosedurların xüsusiyyətinin, müddətinin və həcmnin (tapşırığın məqsədini nəzərə almaqla) tapşırıq verən tərəflə (və müvafiq olduqda, digər tərəflərlə) müzakirə edilməsi və razılaşdırılması.

- Tapşırığın qəbulu və davamlılığı şərtlərinin yerinə yetirilib-yetirilmədiyinin müəyyən edilməsi.

- Tapşırığın şərtlərində razılaşdırıldığı prosedurları yerinə yetirmək üçün lazım olan resursların, o cümlədən mütəxəssis-praktikin cəlb edilməsi ehtiyacının müəyyən edilməsi.

- Mütəxəssis-praktikdən razılaşdırılması xahiş olunan prosedurların razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın məqsədləri üçün məqsədəuyğun olmadığını göstərən faktlar və ya hallar mütəxəssis-praktikə məlum olduğu halda, müvafiq tədbirlərin müəyyən edilməsi.

Tapşırıq yerinə yetirilərkən

- Razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirərkən mütəxəssis-praktikə aşağıdakılar məlum olarsa, müvafiq hərəkətlərin və ya cavab tədbirlərinin müəyyən edilməsi:

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Fırıldaqçılıq, yaxud qanunlara və ya qaydalara riayət etməmə faktları və ya ehtimalları bildirən məsələlər. ○ Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığa aid olan məlumatın bütövlüyünü şübhə altına alan və ya məlumatın yanlışdır ola biləcəyini göstərən digər məsələlər. ○ Razılaşdırılmış şəkildə yerinə yetirilə bilməyən prosedurlar. <p style="text-align: center;">Tapşırıq haqqında hesabat verilərkən</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nəticələrin obyektiv şəkildə və kifayət qədər təfərrüatlı şəkildə təsvir edilməsi, o cümlədən istisnalar aşkar edildikdə. <p>A23. Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığı yerinə yetirərkən, razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirərkən mütəxəssis-praktikin peşəkar mühakimə yürütməsinə ehtiyac aşağıdakı səbəblərə görə də daxil olmaqla məhduddur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırıq verən tərəf yerinə yetirilən prosedurların tapşırığın məqsədləri üçün uyğun olduğunu qəbul etdiyi hallarda razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq mütəxəssis-praktik və tapşırıq verən tərəf ilə razılaşdırılmış prosedurların yerinə yetirilməsini ehtiva edir. • Razılaşdırılmış prosedurlar və bu prosedurların yerinə yetirilməsindən irəli gələn nəticələr obyektiv şəkildə, aydın, yanlışdır olmayan və fərqli şərh edilməyən terminlərlə təsvir edilə bilər. • Nəticələr obyektiv şəkildə yoxlanıla bilər, bu o deməkdir ki, eyni prosedurları yerinə yetirən müxtəlif mütəxəssis-praktiklərin eyni nəticələr əldə etməsi nəzərdə tutulur. 	
19	Tapşırıq səviyyəsində keyfiyyətə nəzarət	<p>A24. Hər tapşırığın ümumi keyfiyyətinə görə məsuliyyəti öz üzərinə götürərkən tapşırıq üzrə tərəfdaşın hərəkətləri və tapşırıq qrupunun digər üzvlərinə verilən müvafiq mesajlar, aşağıdakı tapşırığın keyfiyyətinə nail olmağın vacibliyini vurğulayır:</p>	

		<p>(a) Peşə standartlarına, qanun və qaydaların tələblərinə uyğun işlərin görülməsi;</p> <p>(b) Müvafiq olaraq şirkətin keyfiyyət nəzarət strategiyasına və prosedurlarına riayət etmə; habelə</p> <p>(c) Tapşırığa dair mütəxəssis-praktikin hesabatının bu ƏXBS-ə uyğun olaraq təqdim edilməsi.</p> <p>A25. 1 sayılı BKNS-ə əsasən şirkətdən yeni müştərinin tapşırığını qəbul etməzdən əvvəl, mövcud tapşırığın davam etdirilməsinə dair qərar verərkən, habelə mövcud müştərinin yeni tapşırığının qəbul edilməsini nəzərdən keçirərkən zəruri hesab etdiyi məlumatları əldə etməsi tələb olunur. Tapşırıq üzrə tərəfdaşa müştəri və razılaşdırılmış prosedurların davamlılığının və ya qəbulunun məqsədəuyğun olub-olmadığını müəyyən etməkdə kömək edən məlumatlara əsas sahibkarların, əsas rəhbərliyin və idarəetməyə məsul şəxslərin dürüstlüyü ilə bağlı məlumatlar daxil ola bilər. Tapşırıq üzrə tərəfdaşın rəhbərliyin dürüstlüyünə tapşırığın düzgün yerinə yetirilməsinə təsir göstərə biləcək dərəcədə şübhəsi varsa, tapşırığı qəbul etmək məqsədəuyğun olmaya bilər.</p> <p>A26. 1 sayılı BKNS-də şirkətin və onun heyətinin müvafiq etik normalara riayət etməsi ilə bağlı ağılabatan əminliyin təmin edilməsi üçün nəzərdə tutulan strategiya və prosedurların müəyyən edilməsi üzrə şirkətin məsuliyyətləri əks etdirilir. Bu ƏXBS-də tapşırıq qrupunun müvafiq etik normalara riayət etməsi ilə əlaqədar tapşırıq üzrə tərəfdaşın məsuliyyətləri müəyyən edilir.</p>	
20	Tapşırıq səviyyəsində keyfiyyət nəzarət -2	<p>Mütəxəssis-praktikin ekspertinin işindən istifadə ediləcəyi halda, tapşırıq üzrə tərəfdaş əmin olmalıdır ki, mütəxəssis-praktik razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabat daxil edilən nəticələrə görə məsuliyyəti öz üzərinə götürmək üçün yetərli dərəcədə mütəxəssis-praktikin ekspertinin işində iştirak edə biləcək. (İst: Paraq. A27)</p> <p>A27. ^{Page 13 of 27} Mütəxəssis-praktik (yuxarıda) 20-ci paraqrafda əks etdirilən tələbi yerinə yetirə bilmədiyi halda mütəxəssis-praktikin</p>	

		<p>razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə tapşırıđın əhatə dairəsini müvafiq qaydada öz üzərinə götürə biləcəyi prosedurlarla məhdudlaşdırılmasını tapşırıq verən tərəflə razılaşdırması məqsədəuyğun ola bilər. Tapşırıq verən tərəf digər prosedurları yerinə yetirmək üçün ayrıca ekspert cəlb edə bilər.</p>	
21-23	Tapşırıđın qəbulu və davamlılıđı	<p>A28. Razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə tapşırıđın məqsədi haqqında anlayıř əldə edərkən mütəxəssis-praktikdən yerinə yetirilməsi xahiř edilən prosedurların razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə tapşırıđın məqsədləri üçün uyğun olmadığını göstərən əlamətlər mütəxəssis-praktikə məlum ola bilər. Məsələn, mütəxəssis-praktikə aşağıdakıları bildirən faktlar və ya hallar məlum ola bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prosedurlar elə seçilir ki, nəzərdə tutulan istifadəçilərin qərar qəbul etməsinə təsir göstərsinlər. • Yerinə yetirilən razılaşdırılmıř prosedurların aid olduđu predmet etibarlı deyil. • Təsdiqləmə tapşırıđı və ya konsultasiya xidməti tapşırıq verən tərəfin və ya digər nəzərdə tutulan istifadəçilərin ehtiyaclarına daha yaxşı xidmət edə bilər. <p>A29. 21 və 22-ci paraqraflarda əks etdirilən şərtlərin yerinə yetirildiyinə dair mütəxəssis-praktiki qəne edə biləcək digər tədbirlərə aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerinə yetiriləcək prosedurların, məsələn, qanunda və ya qaydalarda, yaxud saziř müqaviləsində (bəzən “Texniki tapşırıq” adlandırılır) müəyyən edilmiş yazılı tələblərlə müqayisə edilməsi. • Tapşırıq verən tərəfə aşağıdakı xahiř ilə müraciət etmə: <ul style="list-style-type: none"> o Ehtimal edilən prosedurların bir nüsxəsini və razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabatının forma və məzmununu tapşırıđın şərtlərində göstərildiyi kimi nəzərdə tutulan istifadəçiyə (istifadəçilərə) çatdırmaq. 	

		<p>o Nəzərdə tutulan istifadəçidən (istifadəçilərdən) yerinə yetiriləcək prosedurların təsdiqlənməsini əldə etmək.</p> <p>o Yerinə yetiriləcək prosedurları nəzərdə tutulan istifadəçinin (istifadəçilərin) müvafiq nümayəndələri ilə müzakirə etmək.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapşırıq verən tərəf yeganə nəzərdə tutulan istifadəçi olmadığı halda tapşırıq verən tərəf ilə digər nəzərdə tutulan istifadəçi (istifadəçilər) arasında yazışmalar ilə tanış olmaq. <p>A30. 21 və 22-ci paragraflarda əks etdirilən şərtlər yerinə yetirilmədiyi halda razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın tapşırıq verən tərəfin və ya digər nəzərdə tutulan istifadəçilərin ehtiyaclarını ödəyə bilməsi ehtimalı azdır. Belə hallarda mütəxəssis-praktik daha məqsədəuyğun ola biləcək təsdiqləmə tapşırığı kimi digər xidmətləri təklif edə bilər.</p> <p>A31. 21 və 22-ci paragraflarda əks etdirilən bütün şərtlər tapşırıq yerinə yetirilən zaman əlavə edilmiş və ya dəyişdirilmiş prosedurlara da tətbiq edilir.</p> <p><i>Razılaşdırılmış prosedurların və nəticələrin təsviri (İst: Paraq. 22(c))</i></p> <p>A32. Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq zamanı yerinə yetiriləcək prosedurlar qanun və ya qaydalarla müəyyən edilə bilər. Bəzi hallarda, qanun və ya qaydalarda razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatda prosedurların və ya nəticələrin təsvir edilmə üsulunu da müəyyən edilə bilər. 22(c) paragrafında müəyyən edildiyi kimi, razılaşdırılmış prosedur üzrə tapşırığın qəbul edilməsinin şərti mütəxəssis-praktikin razılaşdırılmış prosedurların və nəticələrin obyektiv şəkildə, aydın, yanıldıcı olmayan və fərqli şərh edilməyən terminlərlə təsvir edilməsinə tapşırıq verən tərəfin razılaşdırılmasıdır.</p>	
24-26	Tapşırığın şərtlərinin	A41. Mütəxəssis-praktik tapşırıq verən tərəflə razılaşa bilər ki, yerinə yetiriləcək	

razılaşdırılması

prosedurlara istisnaların müəyyən edilməsi üçün kəmiyyət hədləri daxil edilsin. Belə hallarda, bu kəmiyyət hədləri tapşırığın şərtlərindəki prosedurların təsvirinə daxil edilir.

A42. Bəzi hallarda qanun və ya qaydalarla yalnız yerinə yetiriləcək prosedurların xarakterini müəyyən edilə bilər. Belə hallarda, 24(i) paraqrafına uyğun olaraq, mütəxəssis-praktik tapşırıq verən tərəflə yerinə yetiriləcək prosedurların müddətini və həcmi razılaşdırır ki, tapşırıq verən tərəfin yerinə yetiriləcək prosedurların tapşırığın məqsədinə uyğun olduğunu etiraf etmək üçün əsası olsun.

A43. Bəzi hallarda, tapşırığın şərtlərinin razılaşdırılması və razılaşdırılmış prosedurların yerinə yetirilməsi ardıcıl və diskret şəkildə baş verir. Digər hallarda, tapşırığın şərtlərinin razılaşdırılması və razılaşdırılmış prosedurların yerinə yetirilməsi təkrarlanan bir prosesdir və yeni məlumatların ortaya çıxmasına cavab olaraq tapşırığın gedişində razılaşdırılmış prosedurlara dəyişikliklər razılaşdırılır. Əvvəl razılaşdırılmış prosedurların dəyişdirilməsi tələb olunduğu halda, 25-ci paraqraf ilə mütəxəssis-praktikdən düzəliş edilmiş tapşırıq şərtlərini tapşırıq verən tərəflə razılaşdırmağı tələb edilir. Dəyişdirilmiş tapşırıq şərtləri, məsələn, yenilənmiş məktub-saziş, mövcud məktub-sazişə əlavə və ya digər yazılı təsdiq formasında ola bilər.

Təkrarlanan tapşırıqlar (İst: Paraq. 26)

A44. Mütəxəssis-praktik təkrarlanan tapşırıq üçün yeni məktub-saziş və ya digər yazılı razılaşma göndərməmək qərarına gələ bilər. Bununla belə, aşağıdakı amillər tapşırığın şərtlərinə yenidən baxmağın və ya tapşırığın mövcud şərtlərini tapşırıq verən tərəfə xatırlatmağın məqsədəuyğun olduğunu göstərə bilər:

		<ul style="list-style-type: none"> • Tapşırıq verən tərəfin razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın məqsədini və ya razılaşdırılmış prosedurların xüsusiyyətini, müddətini və ya həcmi səhv başa düşməsinin hər hansı bir əlaməti. • Tapşırığın hər hansı yenidən işlənmiş və ya xüsusi şərtləri, o cümlədən əvvəllər razılaşdırılmış prosedurlara edilən hər hansı dəyişikliklər. • Tapşırığa təsir edən qanun, qayda və ya müqavilə tələblərində edilən dəyişiklik. • Tapşırıq verən tərəfin rəhbərliyində və ya idarəetməyə məsul şəxslərdə dəyişiklik. 	
27-28	Razılaşdırılmış prosedurların yerinə yetirilməsi	<p>A45. Mütəxəssis-praktik bəzi hallarda yazılı təqdimat tələb etmək qərarına gələ bilər. Məsələn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razılaşdırılmış prosedurlar sorğuları əhatə edərsə, mütəxəssis-praktik şifahi şəkildə verilmiş cavablara dair yazılı təqdimat tələb edə bilər. • Tapşırıq verən tərəf məsul tərəf deyilsə, mütəxəssis-praktik razılaşdırılmış prosedur qismində məsul tərəfin yazılı təqdimatları üçün sorğuları daxil etmək üçün tapşırıq verən tərəflə razılaşa bilər. 	
29	Mütəxəssis-praktikin ekspertinin işindən istifadə	<p>A46. Mütəxəssis-praktikin işindən istifadə etmək mütəxəssis-praktikə aşağıdakılarda kömək etmək üçün ekspertin istifadəsindən ibarət ola bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerinə yetiriləcək razılaşdırılmış prosedurları tapşırıq verən tərəflə müzakirə etmək. Məsələn, hüquqşünas mütəxəssis-praktikə müqavilənin hüquqi aspektlərini əks etdirmək üçün prosedurun hazırlanması ilə bağlı təkliflər verə bilər; yaxud • Razılaşdırılmış prosedurlardan birinin və ya bir neçəsini yerinə yetirmək. Məsələn, kimyaçı dən nümunəsində toksin səviyyələrinin müəyyən edilməsi kimi razılaşdırılmış prosedurlardan birini yerinə yetirə bilər. <p>A47. Mütəxəssis-praktikin eksperti mütəxəssis-praktik tərəfindən işə cəlb edilmiş kənar ekspert və ya şirkətə daxil olan və buna görə də şirkətin keyfiyyət nəzarət sisteminin şamil olduğu daxili ekspert ola bilər.</p>	

Mütəxəssis-praktik, şirkətin və ya digər tərəflərin təqdim etdikləri məlumatda başqa cür təklif edilmədiyi halda, şirkətin keyfiyyət nəzarət sistemində etibar etmək hüququna malikdir. Bu etibarın dərəcəsi şəraitdən asılı olaraq dəyişir və aşağıdakı məsələlər ilə bağlı mütəxəssis-praktikin prosedurlarının xüsusiyyətinə, müddətinə və həcminə təsir göstərə bilər:

- İşə qəbul və təlim proqramları vasitəsilə səriştə və bacarıqlar.

- Mütəxəssis-praktikin ekspertinin obyektivliyinin mütəxəssis-praktik tərəfindən qiymətləndirilməsi.

- Mütəxəssis-praktikin eksperti ilə razılaşma.

Bu cür etibar, mütəxəssis-praktikin bu ƏXBS-in tələblərinə cavab vermək məsuliyyətini azaltmır.

A48. Mütəxəssis-praktikin eksperti razılaşdırılmış prosedurlardan birini və ya bir neçəsini yerinə yetirdiyi halda 29(b) paragrafında tələb olunduğu kimi həmin ekspertin işinin xüsusiyyəti, həcmi və məqsədləri ilə bağlı razılaşmaya mütəxəssis-praktikin eksperti tərəfindən yerinə yetiriləcək prosedurun (prosedurların) xüsusiyyəti, müddəti və həcmi daxildir. 29(b) paragrafda tələb olunan məsələlərə əlavə olaraq, mütəxəssis-praktik ilə mütəxəssis-praktikin ekspertinin razılaşması üçün aşağıdakı kimi məsələlərin daxil edilməsi məqsəduyğun ola bilər:

(a) Mütəxəssis-praktik ilə həmin ekspertin müvafiq vəzifələri və məsuliyyətləri;

(b) Mütəxəssis-praktik ilə həmin ekspert arasında məlumatvermənin xüsusiyyəti, müddəti və həcmi, o cümlədən həmin ekspert tərəfindən təqdim ediləcək hər hansı hesabatın forması; habelə

(c) Mütəxəssis-praktikin ekspertinin məxfilik tələblərinə riayət etmə ehtiyacı.

Page 18 of 27

A49. A47 paragrafında qeyd olunan məsələlər mütəxəssis-praktik ilə mütəxəssis-

		<p>praktikin eksperti arasındakı razılaşmanın t�ferruat dərəcəsinə v� r�smiliyin�, o cümlədən razılaşmanın yazılı �ekild� olmasının m�qs�d�uygun olub-olmamasına təsir göstərə bilər. Mütəxəssis-praktik ilə mütəxəssis-praktikin kənar eksperti arasında razılaşma çox vaxt məktub-saziş �eklind� olur.</p> <p>A50. Mütəxəssis-praktikin i�ind�n istifadə edildikdə, tapşırırın qəbulu və ya davamlılıęı mərhələsində 29-cu paraqrafda tələb olunan bəzi prosedurların yerinə yetirilməsi m�qs�d�uygun ola bilər.</p>	
<p>30-33</p>	<p>Razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabat</p>	<p>A51. �lav� 2 razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabatların nümunələrini ehtiva edir.</p> <p><i>Yerinə yetirilən razılaşdırılmıř prosedurların aid olduęu predmet</i> (�st: Paraq. 30(c))</p> <p>A52. Müvafiq halda, anlaşılmazlıęın qarşısını almaq �c�n mütəxəssis-praktik razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabatın yerinə yetirilən razılaşdırılmıř prosedurların aid olduqları predmetd�n kənar məlumatlara şamil edilmədiyini aydınlaşdırmaq istəyə bilər. Məsələn, mütəxəssis-praktikə müəssisənin debitor borcları v� ehtiyatları üzrə razılaşdırılmıř prosedurları yerinə yetirmək tapşırıldıęı halda, mütəxəssis-praktik razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabatın yalnız bu hesablara aid olması və müəssisənin bütövlükdə maliyyə hesabatlarına şamil edilməməsi barədə hesabat əlavə etmək istəyə bilər.</p> <p><i>Razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabatın məqsədi</i> (�st: Paraq. 30(d))</p> <p>A53. 30(d) paraqrafı üzrə tələb olunan hesabatdan əlavə, mütəxəssis-praktik razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabatın yalnız tapşırıq verən tərəf v� nəzərdə tutulan istifadəçilər �c�n nəzərdə tutulduęunu qeyd etməyi m�qs�d�uygun hesab edə bilər. Konkret yurisdiksiyanın qanun və ya</p>	

qaydalarından asılı olaraq, buna razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatın paylanması və ya istifadəsini məhdudlaşdırmaqla nail olmaq olar. Bəzi yurisdiksiyalarda razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatın paylanmasını deyil, istifadəsini məhdudlaşdırmaq mümkün ola bilər. Digər yurisdiksiyalarda razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatın istifadəsini deyil, paylanmasını məhdudlaşdırmaq mümkün ola bilər.

A54. Mütəxəssis-praktikin razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatın paylanmasının və ya istifadəsinin məhdudlaşdırılmasına (əgər buna icazə verilirsə) qərar verərkən nəzərə ala biləcəyi amillərə, aşağıdakılar daxildir, məsələn:

- Nəzərdə tutulan istifadəçilər istisna olmaqla istifadəçilərin razılaşdırılmış prosedurların məqsədini səhv başa düşməsi və ya nəticələri yanlış şərh etməsi riski yüksəkdir.
- Razılaşdırılmış prosedurlar yalnız tapşırıq verən tərəfin rəhbərliyi və idarəetməyə məsul şəxsləri kimi daxili istifadəçilərin istifadəsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.
- Razılaşdırılmış prosedurlar və ya nəticələr məxfi məlumatları ehtiva edir.

Razılaşdırılmış prosedurlar və nəticələr (İst: Paraq. 30(n)–30(o))

A55. Mütəxəssis-praktik məxfi və ya gizli məlumatları daxil etmədən razılaşdırılmış prosedurları və ya nəticələri təsvir edə bilmirsə, mütəxəssis-praktik hər hansı konkret hərəkətin həyata keçirilməsinin peşəkar və ya hüquqi nəticələri haqqında anlayış əldə etmək üçün aşağıdakıları nəzərdən keçirə bilər:

- Daxili məsləhətləşmə (məsələn, şirkət və ya şəbəkənin şirkəti daxilində);
- Kənarında məsləhətləşmə (məsələn,

müvafiq peşəkar orqan və ya digər mütəxəssis-praktiklə); yaxud

- Hüquqi məsləhətin alınması.

A56. Əvvəllər razılaşdırılmış prosedurların yerinə yetirilməməsi və ya dəyişdirilməsi faktının nəzərdə tutulan istifadəçilərin razılaşdırılmış prosedurları və nəticələri nəzərdən keçirməsi üçün vacib olduğu hallar ola bilər. Məsələn, prosedurlar qanunda və ya qaydada müəyyən edildikdə belə ola bilər. Belə hallarda, mütəxəssis-praktik razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatda tapşırığın ilkin şərtlərində razılaşdırılmış və yerinə yetirilə bilməyən və ya dəyişdirilmiş prosedurları və bunun yarandığının səbəbini müəyyən edə bilər.

A57. Mütəxəssis-praktik tapşırığın şərtlərində razılaşdırılmış prosedurların razılaşdırıldığı tarixə istinad edə bilər.

Mütəxəssis-praktikin ekspertinə istinad (İst: Paraq. 31)

A58. Bəzi hallarda, qanun və ya qaydalarla razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatda razılaşdırılmış prosedurlardan hər hansı birini yerinə yetirmiş mütəxəssis-praktikə istinad edilməsi tələb edilə bilər. Məsələn, dövlət sektorunda şəffaflyq məqsədləri üçün belə bir istinad tələb oluna bilər. Mütəxəssis-praktik digər hallarda, məsələn, razılaşdırılmış prosedurları təsvir edərkən mütəxəssis-praktikin ekspertinə istinad edərkən bunu məqsədəuyğun hesab edə bilər. Buna baxmayaraq, razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatda daxil edilmiş nəticələrə görə yalnız mütəxəssis-praktik məsuliyyət daşıyır və mütəxəssis-praktikin eksperti tərəfindən istifadə edildikdə bu məsuliyyət azalmır. Buna görə də vacibdir ki, razılaşdırılmış prosedurlar üzrə ^{Page 21 of 27} hesabatda mütəxəssis-praktikin ekspertinə istinad edildikdə, hesabatda mütəxəssis-praktikin ekspertinə istinad

		səbəbindən onun məsuliyyətinin azaldılmasını nəzərdə tutulmasın.	
34	Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırığın digər tapşırıqla birlikdə yerinə yetirilməsi	<p>A59. Mütəxəssis-praktikdən razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq ilə birlikdə digər tapşırıqları yerinə yetirməsi, məsələn, razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıqdan irəli gələn tövsiyələrin verilməsi tələb oluna bilər. Bu cür tələblər mütəxəssis-praktikin razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirməsi və tövsiyələr verməsi üçün bir tələb şəklində ola bilər və müxtəlif tapşırıqların şərtləri bir məktub-sazişdə müəyyən edilə bilər. Anlaşılmazlığın qarşısını almaq üçün 34-cü paragraf üzrə razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatın digər tapşırıqların hesabatlarından aydın şəkildə fərqləndirilməsi tələb edilir. Məsələn, tövsiyələr aşağıdakı kimi ola bilər:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatdan ayrı sənəddə təqdim oluna bilər; yaxud • Həm razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatı, həm də tövsiyələri ehtiva edən sənədə daxil edilə bilər, lakin tövsiyələr razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatdan aydın şəkildə, məsələn, razılaşdırılmış prosedurlar üzrə hesabatı və tövsiyələri sənədin ayrı-ayrı bölmələrinə daxil etməklə ayrılır. 	
35	Sənədləşdirilmə	<p>A60. Yerinə yetirilən razılaşdırılmış prosedurların xüsusiyyəti, müddəti və həcmi ilə bağlı sənədlərdə, məsələn, aşağıdakılar qeydə alınmalıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerinə yetirilən razılaşdırılmış prosedurların aid olduqları predmetin (predmetlərin) müəyyənedici xüsusiyyətləri. Müəyyənedici xüsusiyyətlər razılaşdırılmış prosedurun xüsusiyyətindən və yerinə yetirilən razılaşdırılmış prosedurun predmetindən (predmetlərindən) asılı olaraq dəyişir. Məsələn: <ul style="list-style-type: none"> ○ Satınalma sifarişləri üzrə prosedur üçün mütəxəssis-praktik sənədləri onların tarixləri və özünəməxsus satınalma sifarişi nömrələri 	

	<p>ilə müəyyən edə bilər.</p> <ul style="list-style-type: none">○ Verilən əsas məcmudan müəyyən bir məbləğdən çox olan bütün elementlərin seçilməsini tələb edən prosedur üçün mütəxəssis-praktik prosedurun əhatə dairəsini qeyd edə və əsas məcmunu (məsələn, mühasibat reyestrlərindən müəyyən dövr üzrə müəyyən məbləğdən çox olan bütün mühasibat yazılışları, müəyyən aylar üzrə müəyyən sayda qeydə alınmış saatlar üçün bütün iş vaxtının uçotu cədvəlləri və ya müəyyən siyahıda hər onuncu element) müəyyən edə bilər.○ Xüsusi heyətin sorğu-sual etməsini tələb edən prosedur üçün mütəxəssis-praktik sorğuların tarixlərini, heyətin adlarını və vəzifələrini, habelə konkret verilən sualları qeyd edə bilər.○ Müşahidə proseduru üçün mütəxəssis-praktik müşahidə olunan prosesi və ya məsələni, müvafiq şəxsləri, onların müvafiq məsuliyyətlərini, müşahidənin aparıldığı yeri və vaxtı qeyd edə bilər.• Razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirən şəxs və belə prosedurların yerinə yetirildiyi tarix.• Yerinə yetirilən razılaşdırılmış prosedurları yoxlayan şəxs, yoxlamanın tarixi və həcmi.	
--	---	--

Razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabatların nümunələri

Nümunə 1

Bu razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə hesabat nümunəsinin məqsədləri üçün aşağıdakı şərtlər nəzərdə tutulur:

- Tapşırıq verən tərəf ünvan sahibidir və yeganə nəzərdə tutulan istifadəçidir. Tapşırıq verən tərəf məsul tərəf deyil. Məsələn, tənzimləyici orqan tapşırıq verən tərəf və nəzərdə tutulan istifadəçidir, tənzimləyici orqanın nəzarət etdiyi müəssisə isə məsul tərəfdir.
- Heç bir ziddiyyət aşkar edilməmişdir.
- Mütəxəssis-praktik razılaşdırılmıř prosedurlardan hər hansı birini yerinə yetirmək üçün mütəxəssis-praktikin ekspertini işə cəlb etməmişdir.
- Hesabatın istifadəsi və ya paylanması ilə bağlı heç bir məhdudiyyət yoxdur.
- Mütəxəssis-praktikin riayət etməli olduğu müstəqillik tələbləri yoxdur.
- Prosedur 3-dəki ziddiyyətlər barədə məlumat vermək üçün 100 ABŞ dolları məbləğində kəmiyyət həddi tapşırıq verən tərəflə razılaşdırılmışdır.

[XYZ] MƏHSULLARININ SATIN ALINMASI ÜZRƏ RAZILAŞDIRILMIŞ PROSEDURLAR
ÜZEƏ HESABAT

[Ünvan sahibinə]

Razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə bu hesabatın məqsədi

Hesabatımız yalnız [xyz] məhsullarının satın alınmasının [tapşırıq verən tərəfin] satınalma strategiyalarına uyğun olub-olmadığını və başqa məqsəd üçün uyğun ola bilməyəcəyini müəyyən etməkdə ona kömək etmək məqsədi daşıyır.

Tapşırıq verən tərəfin və məsul tərəfin məsuliyyətləri

[Tapşırıq verən tərəf] razılaşdırılmıř prosedurların tapşırığın məqsədinə uyğun olduğunu qəbul etmişdir.

[Tapşırıq verən tərəf] tərəfindən müəyyən edilən [məsul tərəf] yerinə yetirilən razılaşdırılmıř prosedurların aid olduqları predmetə görə məsuliyyət daşıyır.

Mütəxəssis-praktikin məsuliyyətləri

Biz razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə tapşırığı 4400 sayılı (düzəliş edilmiş) “Razılaşdırılmıř prosedurlar üzrə tapşırıqlar” Əlaqəli Xidmətlər üzrə Beynəlxalq Standarta (ƏXBT) uyğun

yerinə yetirdik. Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə tapşırıq bizim [tapşırıq verən tərəf] ilə razılaşdırılmış prosedurları yerinə yetirməyimizi və yerinə yetirilən razılaşdırılmış prosedurların faktiki nəticələri olan nəticələr haqqında hesabat verməyimizi ehtiva edir. Biz razılaşdırılmış prosedurların məqsədəuyğunluğu ilə bağlı heç bir açıqlama vermirik.

Razılaşdırılmış prosedurlar üzrə bu tapşırıq təsdiqləmə tapşırığı deyil. Müvafiq olaraq, biz rəy və ya təsdiqləmə nəticəsini ifadə etmirik.

Əlavə prosedurlar yerinə yetirdiyimiz təqdirdə hesabatda daxil ediləcək digər məsələlər aşkar edə bilərdik.

Peşə etikası və keyfiyyətə nəzarət

Biz [müvafiq etik normaları təsvir edin] uyğun olaraq etik normalara riayət etdik. Bu tapşırığın məqsədi üçün bizdən riayət edəcəyimiz müstəqillik tələbləri yoxdur.

Şirkətimiz 1 sayılı "Maliyyə hesabatlarının auditini və təhlilini, habelə digər təsdiqləmə və əlaqəli xidmətlər üzrə tapşırıqları yerinə yetirən şirkətlərdə keyfiyyətə nəzarət" Beynəlxalq Keyfiyyətə Nəzarət Standartını (BKNS) tətbiq edir və müvafiq olaraq, etik normalara, peşə standartlarına və qüvvədə olan qanun və qaydaların tələblərinə riayət etmə ilə bağlı sənədləşdirilmiş strategiya və prosedurlar da daxil olmaqla, hərtərəfli keyfiyyətə nəzarət sistemini saxlayır.

Prosedurlar və nəticələr

Biz [xyz] məhsullarının satın alınması ilə bağlı [tapşırıq verən tərəf] ilə razılaşdırılmış aşağıda təsvir edilən prosedurları yerinə yetirdik.

	Prosedurlar	Nəticələr
1	[Məsul tərəfin] rəhbərliyindən [xyz] məhsulları üçün [1 yanvar 20X1] və [31 dekabr 20X1] tarixləri arasında imzalanmış bütün müqavilələrin siyahısını ("siyahı") əldə etmək və dəyəri 25,000 ABŞ dollarından yuxarı olan bütün müqavilələri müəyyən etmək	Biz rəhbərlikdən [xyz] məhsulları üçün [1 yanvar 20X1] və [31 dekabr 20X1] tarixləri arasında imzalanmış bütün müqavilələrin siyahısını əldə etdik. Siyahıdakı 125 müqavilədən dəyəri 25.000 ABŞ dollarından yuxarı olan 37 müqaviləni müəyyən etdik.
2	Siyahıda dəyəri 25.000 ABŞ dollarından yuxarı olan hər bir müəyyən edilmiş müqavilə üçün müqaviləni tender sənədləri ilə müqayisə etmək və hər bir müqavilə üzrə [məsul tərəfin] "Əvvəlcədən seçilmiş podratçılar siyahısı"ndan ən azı 3 podratçının tenderdə iştirak edib-etmədiyini müəyyən etmək.	Dəyəri 25.000 ABŞ dollarından yuxarı olan 37 müqavilə ilə bağlı tender sənədlərini yoxladıq. Biz 37 müqavilənin hamısı üzrə [məsul tərəfin] "Əvvəlcədən seçilmiş podratçılar siyahısı"ndan ən azı 3 podratçının tenderdə iştirak etdiyini aşkar etdik.

3	Siyahıda dəyəri 25 000 ABŞ dollarından yuxarı olan hər müəyyən edilmiş müqavilə üçün imzalanmış müqavilə üzrə ödənilməli olan məbləği [məsul tərəfin] yekunda podratçıya ödədiyi məbləğ ilə müqayisə etmək və yekunda ödənilən məbləğin müqavilədə razılaşdırılmış məbləğ ilə eyni olub-olmadığını müəyyən etmək.	Biz siyahıya daxil edilən dəyəri 25 000 ABŞ dollarından yuxarı olan 37 müqavilə üzrə imzalanmış sənədləri əldə etdik və müqavilələrdə ödəniləcək məbləğləri [məsul tərəfin] podratçıya yekunda ödədiyi məbləğlər ilə müqayisə etdik. Biz aşkar etdik ki, yekunda ödənilən məbləğlər heç bir istisna olmadan 37 müqavilənin hamısında razılaşdırılmış məbləğlərin 100 ABŞ dolları daxilindədir.
---	---	---

[Mütəxəssis-praktikin imzası]

[Mütəxəssis-praktikin hesabatının tarixi]

[Mütəxəssis-praktikin ünvanı]

Tərtib etdi:

Sədrin elmi-metodik məsələləri

üzrə müşaviri

Nəcəf Talıbov

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
AUDİTORLAR PALATASI**

**4400 sayılı (DÜZƏLİŞ EDİLMİŞ) RAZILAŞDIRILMIŞ
PROSEDURLAR ÜZRƏ TAPŞIRIQLAR" ƏLAQƏLİ
XİDMƏTLƏR ÜZRƏ BEYNƏLXALQ STANDARTIN
ŞƏRHİ**

Bakı, 2022-ci il

Page 27 of 27